

Azbestoza

Azbestul

= denumire generica pentru silicati naturali cristalini cu structura fibroasa.

Afectiuni asociate

Patologie benigna

- Azbestoza
- Pleurezia benigna azbestozica
- Placile pleurale
- Pahipleurita
- Atelectaziile rotunde
- Noduli benigni

Patologie maligna

- Carcinomul bronho- pulmonar
- Mezoteliomul malign
- Alte tumori maligne: cancer laringian

Istoric

- Utilizat dinainte de 4500 i.e.n.
- Amploare sf. sec. al XIX- lea- Canada, Rusia, Africa de Sud, China
- 1906- 50 de cazuri de fibroza pulmonara- Auribeault, corpi azbestozici- Marchand
- Din 1950- problema de sanatate publica

Mineralogie

- **Crisotil**- clasa serpentinei, origine vulcanica, structura cilindrica

Cel mai utilizat tip de azbest

Rezistent la caldura si tractiune, chimic la alcaline

Utilizat pentru produse textile

- **Amfibolii**- origine sedimentara, fibre mai rigide, dispuse in lanturi

Rezista la acizi si caldura

- **Crocidolit (azbestul albastru)- tesaturi, izolator, asociat cu mezoteliomul**

- **Amozitul- aspru- izolator**

- **Antofilit, tremolit, actinolit**

Crisotilul- 95% din productia de azbest, utilizat pentru azbociment

In prezent se incearca inlocuirea cu alte materiale izolatoare si rezistente la frecare

Patogenie

- Fibroza- reactie inflamatorie- proces inflamator- cicatrici
- Cancer- proces in mai multe etape- ADN-ul celulelor tinta sufera mutatii genetice
- Toxicitatea, fibrogeneza, carcinogeneza- influentate de doza, tip de fibra, dimensiuni, durabilitate, compozitie chimica
- Diametrul fibrelor < 3- penetreaza membrana celulara
- Lungimea fibrelor < 3- fagocitate si translocate in spatiul pleural
- Lungimea fibrelor >5- incomplet fagocitate, raman in tesuturi si pot initia sau sustine cascada de reactii celulare si moleculare

I. Azbestoza pulmonara

Definitie

= pneumoconioza colagena produsa de inhalarea pulberilor de azbest, caracterizata printr-o fibroza pulmonara interstitiala difuza, progresiva, cu evolutie catre cord pulmonar cronic si insuficienta respiratorie si asociata frecvent cu carcinomul bronho- pulmonar .

Locuri de munca si profesii expuse

- Extractii si prelucrari prin zdrobire, separare, sortare si transport
- Fabricarea azbocimentului
- Fabricarea unor materiale de constructii
- Pardoseli izolante cu clorura de vinil
- Carton de azbest cu rasini, oxizi de Pb si Zn
- Anvelope auto in amestec cu cauciuc
- Tesaturi din azbest cu fibre lungi
- Folosirea produselor in constructii
- Garnituri de azbest
- Izolari anticorozive
- Filtre in industria chimica, alimentara, tigarete
- Demolarea constructiilor din azbociment
- Nave, reparatii auto
- Refolosirea ambalajelor in care a fost transportat azbest
- Utilizarea talcului- azbest pana la 50%
- Productie de spray- uri pentru efecte decorative, termice si ignifuge

Patogenie

Prima agresiune apare imediat dupa expunere la bifurcatiile ductelor alveolare- celulele epiteliale tip I in perete (leziune initiala). In urmatoarele 48 h creste numarul macrofagelor si fibroblastilor.

Expunerea cronica determina fibroza peribronchica, apoi difuza

Macrofagele invadeaza locul injuriei si elibereaza substante: citochine, fibronectina, procolagen 3, factori de crestere, radicali liberi de 2ulmon, factori de activare ai plasminogenului

Susceptibilitatea la azbestoza

- Caracteristici ale cailor aeriene mari care influenteaza clearance- ul fibrelor
- Tesut 2ulmonary mai ingrosat la expusi
- Expusii cu afectarea cailor aeriene- tesut 2ulmonary dublu
- Modificari in lavaj

Fiziopatologie

- Fibroza pulmonara asociata cu retentie de corpi azbestozici sau cantitati importante de fibre de azbest

Manifestari clinice

- Simptome- dispnee expiratorie agravata cu progresia bolii, tuse neproductiva- productiva, dureri toracice
- Semne- crepitatii fine in campurile latero- inferioare la sfarsitul inspirului, apoi posterior, degete hipocratice, cianoza, reducerea expansiunii toracice

Investigatii paraclinice si de laborator

- radiografii pulmonare standard- infiltrate reticulo- nodulare difuze, campuri pulmonare inferioare ca fine ingrosari, opacitati fine, neregulate, tip s, t, u, ingrosari pleurale tip “sticla mata”, aspect de “fagure de miere”, infiltrate grosolane
- radiografii in incidenta oblica anterioara dreapta
- tomografie computerizata si CT cu rezolutie inalta
- spirometrie- disfunctie restrictiva
- lavaj bronhoalveolar- modificari inflamatorii si fibrogene
- examen sputa, frotiu faringian, secretie lacrimala- corpi azbestozici
- oximetrie
- bronhoscopie
- scintigrafie cu Ga 67- inflamatie

Diagnostic pozitiv

- Anamneza profesionala, date obiective
- Tablou clinic
- Investigatii clinice, paraclinice si de laborator

Diagnostic diferential

- Fibroza postinfectioasa localizata bazal
- Tuberculoza
- Granuloame pulmonare
- Alveolita alergica extrinseca
- Sarcoidoza, berilioza
- Alveolita idiopatica Hamann- Rich
- Alte pneumoconioze
- Bronsita cronica cu bronsiectazii

Evolutie si complicatii

20- 40% din cazuri progreseaza ca boala

Incidenta crescuta a cancerului pulmonar

Complicatii: bronsita cronica, emfizem pulmonar, CPC, insuficienta respiratorie, carcinom bronhic

Tratament

Diagnostic corect

Urmarirea pacientului in timp

Tratamentul corect al complicatiilor

Corticoterapia sau imunosupresoarele nu aduc beneficiu pentru azbestoza

Prevenire

Masuri tehnico- organizatorice

Masuri medicale- cunoasterea riscului, examen medical la angajare, control medical periodic

Examen medical la angajare: examen clinic, spirometrie, RPS.

Control medical periodic: examen clinic general anual, RPS la 5 ani de la angajare, apoi din 3 in 3 ani, spirometrie anual,, examen citologic al sputei la indicatia medicului specialist de medicina muncii.

Contraindicatii medicale: tuberculoza pulmonara activa sau sechele pleuropulmonare, cu exceptia complexului calcificat, bronhopneumopatii cronice, inclusive astmul bronhic (in functie

de rezultatele spirometriei), boli cornice ale cailor respiratorii superioare, care impiedica respiratia nazala.

II. Azbestoza pleurala

Pleurezia benigna

Definita de: expunerea la azbest, confirmarea radiologica sau prin toracenteza, absenta altor cauze, absenta tumorii in urmatarii 3 ani

- Reactie inflamatorie exsudativa nespecifica
- Sub 500 ml lichid
- Asimptomatica 60% cazuri, recurenta 28%

Examen clinic: semne de lichid pleural (matitate, frecaturi)

Evolutie- spontan favorabila sau indica afectiuni maligne pleuro- pulmonare

Dg- de excludere- radiologic (opacifierea unghiurilor costofrenice), toracenteza, biopsie pleurala

Placile pleurale

- Ingrosari focale neregulate ale pleurei parietale in portiunea submezoteliala
- Cele mai frecvente manifestari ale expunerii la azbest (in special amfiboli)

Timp de latentia mediu 30 de ani

Patogenie- efect direct si indirect (fumat)

Morfopatologic- leziuni fibroase hialine

Microscopic- straturi de collagen avascular acoperite de un strat subtire de celule mezoteliale

Clinic- asimptomatice in absenta azbestozei, ambele hemitorace, au progresie limitata

La marginea lor se poate dezvolta mezoteliomul

Radiologic- initial subtiri, ascutite, discrete opacitati rotunde asezate pe pleura parietala, suprafata neteda sau neregulata, albe sau gri, OAD creste incidenta pana la 50%

CT arata modificarile precoce, placile mai putin definite

Pahipleurita

Afecteaza pleura viscerală

Patogenic- dispozitia fibrelor in parenchimul subpleural, in relatie directa cu fibroza

Rezulta din: confluarea placilor pleurale, extensia fibrozei subpleurale, sechela a pleureziei benigne

Clinic- dispnee in expir, tuse seaca iritativa

Nu este specifica expunerii la azbest (TBC, chirurgie toracica, traumatisme, medicamente)

Rx- opacitate pleurala continua, suprafata neteda, > 25%, cu rotunjirea unghiului diafragmatic

CT- ingrosari pleurale > 8/5/3 cm

Atelectazii rotunde

- urmare a cicatricilor pleurale si ale tesutului pulmonar adiacent cu retractia tesutului cicatricial si colapsul partial al tesutului pulmonar adiacent
- asimptomatice
- Rx- opacitate pleurala suspectata ca tumora
- leziuni rotunde cu diametru intre 2- 7 cm
- localizare bazala
- linii curbe extinse spre hil
- localizare intrapulmonara
- ingrosari pleurale adiacente

- separate de diafragm prin tesut pulmonar
- rata mica de progresie
- identificarea se face pe incidenta oblica.

Diagnostic- si biopsie sau CT, bronhoscopie.

Bibliografie selectiva

- Naghi E.- Patologia profesionala a aparatului respirator- Editura Universitara "Carol Davila" Bucuresti, 1997
- Toma I.- Medicina muncii- Editura Sitech, Craiova, 2004
- Cocarla A.- Medicina ocupationala- Editura Medicala Universitara "Iuliu Hatieganu" Cluj- Napoca, 2008
- Bogdan M. A.- Pneumologie, Editura Universitara "Carol Davila" Bucuresti, 2009